Artikelen

Grauwe Klauwier houdt stand in Westerwolde.

Leon Luijten

Dat een sterk bedreigde soort als de Grauwe Klauwier juist de afgelopen decennia in Groningen als broedvogel is verschenen is opmerkelijk (Boekema *et al.* 1983) namen aan dat de Grauwe Klauwier Groningen alleen als doortrekker aandeed. Pas na 1985 zijn broedgevallen van de soort vastgesteld (van den Brink *et al.* 1992). Voor 1996 zijn enkele zekere broedgevallen beschreven (Luijten 1997). Dat Grauwe Klauwieren elk jaar in Groningen tot broeden komen is nog niet algemeen bekend (de Bruin & de Bruin 1997). Dit artikel geeft een overzicht van de vastgestelde territoria in Westerwolde in 1997.

Inventarisatiemethode

In 1997 werden, evenals in 1996, territoria van de Grauwe Klauwier door middel van inventarisatie en navraag opgespoord. Waarnemingen zijn beoordeeld volgens de criteria van de LSB-handleiding (van Dijk & Hustings 1996). In tegenstelling tot 1996 is in 1997 in de broedtijd niet naar nesten gezocht. Om broedsucces te achterhalen is gelet op nest- en jongenindicerende gedragingen en uitgevlogen jongen. Na de broedtijd (begin oktober) is op een aantal van de broedplaatsen intensief naar nesten gezocht.

In 1997 méér territoria

In 1997 zijn acht territoria vastgesteld (zes in 1996). Vier territoria van 1996 werden herbezet. Op één broedplaats van 1996 (Ter Wupping) kon in 1997 geen territorium worden vastgesteld. De soort is hier echter wel aanwezig geweest: voor de datumgrens werd een ♀ gezien. Van twee in 1997 gevonden territoria is onbekend of ze ook in 1996 bezet waren. Een in 1997 gevonden territorium was in 1996 onbezet. In figuur 1 is de ligging van de territoria van 1997 weergegeven.

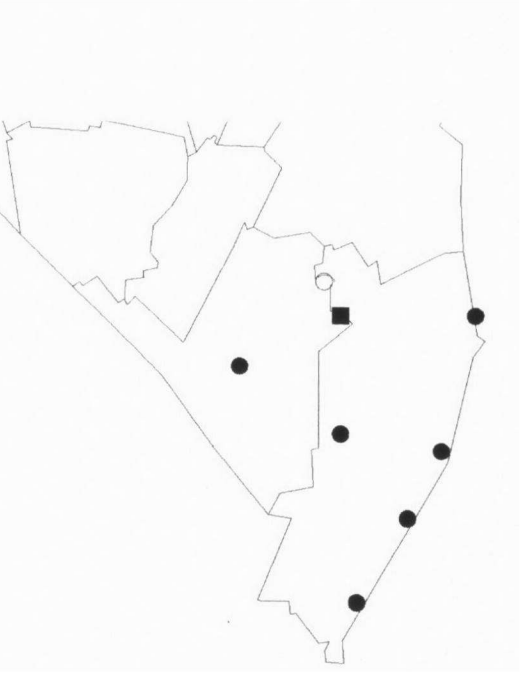

Figuur 1. Territoria van Grauwe Klauwier in Westerwolde in 1997 waarbij ● = 1 territorium, ■ = 2 territoria en ○ = aanwezig

Uit figuur 1 blijkt dat vier van de territoria nabij of op de Gronings-Duitse grens gelegen waren. Grauwe Klauwieren uit twee van deze territoria hebben mogelijk op Duits grondgebied gebroed. Van de twee andere paren (Bourtange en Ter Apel) vond het broedgeval zeker op Nederlands grondgebied plaats.

Broedsucces

In zes van de acht territoria is na de broedtijd naar een nest gezocht. Ook in Ter Wupping, waar alleen een vrouwtje is gezien

voor de datumgrens, werd naar een nest gezocht.
In drie territoria zijn geen nest- of jongenindicerende waarnemingen gedaan en kon later ook geen nest worden gevonden. In vier territoria is een nest gevonden. In drie van de gevonden nesten zijn jongen vastgesteld. In het territorium van twee gevonden nesten zijn ook daadwerkelijk uitgevlogen jongen gezien (Metbroek 1 en Metbroek 2). In het derde territorium (Ter Apel) is een gebruikt nest gevonden. In één van de gevonden nesten zijn geen jongen grootgebracht (Bourtange). Dit nest had een diepe kom, was nog geheel gaaf en stevig en er bevonden zich geen resten van insekten of braakballen in. In dit territorium zou wel een tweede, niet gevonden nest, aanwezig kunnen zijn. In het territorium bij Zevenmeersveen is niet naar een nest gezocht. Op 2 juli werd hier een ♀ met voedsel in de snavel gezien (med. N.de Vries), dit duidt op de aanwezigheid van jongen. Ondanks speciale aandacht voor de soort zijn hier echter geen uitgevlogen jongen waargenomen (med. W.Bergman).
In territoria waar het nest niet gevonden is blijft het broedsucces onduidelijk. Nesten kunnen voor de zoekpoging al vernield of op de grond gevallen zijn. Zo'n nest wordt niet gevonden of is niet meer herkenbaar als nest van Grauwe Klauwieren. Ook kan de soort op een plaats gebroed hebben waar niet gezocht is. Mogelijk is het aanwezige paar in het geheel niet tot nestbouw en broeden overgegaan.
In tabel 1 is per locatie het broedsucces uiteengezet.

Biotoopkeuze

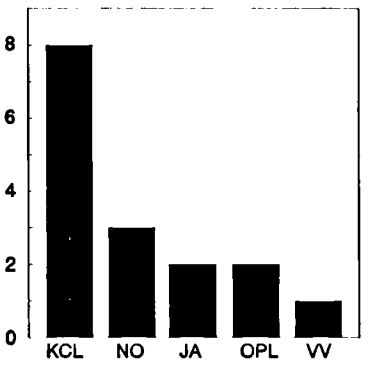

Figuur 2. Biotoopkeuze van Grauwe Klauwieren in Westerwolde in 1996 en 1997 (n=16).

Om een overzicht van de biotoopkeuze van Grauwe Klauwieren in Westerwolde te verkrijgen zijn alle territoriumhouders en aanwezige individuen in 1996 en 1997 bij elkaar genomen. Hierin zijn dus vier in 1997 herbezette territoria opgenomen. In figuur 2 is de biotoopkeuze weergegeven.
Het merendeel van de Grauwe Klauwieren werd aangetroffen in schraal grasland met struweelvorming. Dit biotoop is ontstaan door natuurontwikkeling (NO) of bestond al en was gelegen in een oud kleinschalig cultuurlandschap (KCL). Eén paar is in beide jaren gevonden in een open cultuurlandschap met bosjes (OPL). Eénmaal werd een territorium aangetroffen op verruigde vloeivelden (VV). De vastgestelde territoria in jonge bosaanplant (JA) zijn veelbelovend. Lang niet alle jonge aanplant wordt in Westerwolde geïnventariseerd, dus mogelijk zijn hier nog paren over het hoofd gezien. Bosaanplant en natuurontwikkeling vinden in Westerwolde, in het kader van de realisering van de Ecologische hoofdstructuur, op grote schaal plaats.

Grauwe Klauwieren, met dank aan.....?

Mogelijk is het standhouden van de Grauwe Klauwier een resultaat van verhoging van de kwaliteit en uitbreiding van natuurgebieden.

Tabel 1. Broedsucces van Grauwe Klauwieren in 1997 in Westerwolde.

locatie	broedgeval	succesvol	criterium
Metbroek 1	+	+	nest en uitgevlogen jongen
Metbroek 2	+	+	nest en uitgevlogen jongen
Stadskanaal	?	?	territorium
Zevenmeersveen	+	?	♀ met voedsel
Bourtange	+	-	nestvondst
Sellingen	?	?	territorium
Wessingtange	?	?	territorium
Ter Apel	+	+	nestvondst

Territoria zijn vastgesteld in terreinen van het Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Gronings Landschap en de Gemeente Vlagtwedde. Moge het jaarlijks terugkeren van de Grauwe Klauwier op de broedplaatsen een beloning zijn voor goed terreinbeheer.

Dankwoord

Martijn Bakker wil ik graag bedanken voor de hulp bij het zoeken naar nesten. Nico de Vries en Wim Bergman leverden, door vaststellen en doorgeven van een aantal territoria, een belangrijke bijdrage.

Leon Luijten
Swikstellen 54
9697 PZ Blijham

Literatuur

Boekema EJ, P Glas & JB Hulscher. 1983. Vogels van de provincie Groningen. Groningen.

van den Brink H, J Furda, J van Klinken & K van Scharenburg. 1992. Vogelatlas van Groningen: een tijdsbeeld met trends vanaf 1850. Groningen. Groningen.

de Bruin B & de Bruin S 1997. Lijst van de Groningse Vogels. *De Grauwe Gors* 1997 3&4 (bijlage).

van Dijk AJ & Hustings F 1996. Broedvogelinventarisatie Kolonievogels en Zeldzame Soorten (handleiding Landelijk Soortonderzoek Broedvogels). SOVON, Beek-Ubbergen.

Luijten L 1997. Grauwe Klauwieren in Westerwolde. De Grauwe Gors 1997: 16-19.